

Ese de dóue ori in septomana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiuu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
„ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Corespundintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina“ in Aradu, cancelari'a episcopésca. Pentru publicatiunile de trei ori, ce contieno cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl., éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiuniloru se se anticipe.

Despartirea bisericésca a comunelor mestecate romano — serbe din confiniulu militaruu.

III. In comun'a Dolove,

un'a dintre cele mai impopulate dar si fórté bogata comuna, — potemu dice — din intréga provincia a bisericeii nóstre dreptmaritórie greco orientale; si de aceea atragemu atentiunea asupr'a acestei comune.

Dupa reportulu meritorialu, ce comisiunea delegatiunala ilu asternú Preasantiei Sale Dlui Episcopu alu nostru *Procopiu Ivacicovicu*, ca presiedintelui Delegatiunei congresuale romane, pertractarea comisiunale se tienú in 21. si 22. Septemvre vechiu a. c.

De basa complanarii se luá conscriptiunea poporatiunei facute inca in 28. Noemvre 1866. din carea s'a constatat numerulu sufleteloru de ambele natiunalitati si anume:

a) serbi 4013
b) romani 1555

de totu dara 5568 suflete.

Averea acestei comune bisericesci romane serbe, consta din urmatoriele:

I. miscatórie:

1. Capitalulu bisericeii elocatu in cas'a de pastrare cu interesele indatinat, bani imprumutati privatiloru cu obligatiuni bine asecurate, apoi bani disponibili numerari — in suma totala de . . . . . 53, 257 fl. 55 cr. di: „Cinci dieci si trei de mii, duóe sute cinci dieci si siepte florini si cinci dieci si cinci cruceri val. aust.“

2. Materialulu de ziditu in cantitate de 400,000, (patru sute de mii) tegle arse; apoi 4000 (patru mii) meti de varu stinsu. —

3. Recuisitele din biserica si scóla, cum sunt ornamentele preotiesci, prapori etc. etc.

II. nemiscatórie:

1. Una biserica nóua.
2. Una biserica vechia.
3. Edificiulu celu nou de scóla cu unu etagiu (aredicatura.)
4. Altu edificiu de scóla mai vechiu.
5. Trei sessiuni de pamentu parochialu à 34 jugere complete.
6. Trei sute de jugere de pamentu ce le cese comun'a politica comunei miste bisericesci in proprietatea acesteia.
- 7 Dóue cimiterie.
8. Unu fundu bisericescu — pamentu golu intravilanu.

Ací credemu a fi indreptatiti se ni esprimemu parerea de reu, cà onorabil'a comisiune delegatiunala, nu scimu din ce cauza, a intrelasatu a aretá si valórea de estimatiune a realitatiloru espuse.

Totusi trebue se recunóscemu, cà acésta avere bisericésca intr'o singura comuna, ne-a suprinusu, cu atátu mai

vertosu, càci nu cunóscemu in intrég'a diecesa a *Caransebesiului*, nici in a *Aradului*, ma cum credemu a nu ne insielá, cà nici in diecesele serbe a *Versietiuului* si a *Temisiorii* se se gasésca o asemenea comuna constatatória din 5568 suflete, carea se posiéda astfelu de avere frumósa.

De ací apoi potemu deduce: cà ce buna, corecta, esacta si fericatória a fostu pentru crestini nostri administratiunea publica in confiniulu militaruu; care in timpulu mai recinte se desfintiá si provincialisá.

Acolo autoritatile politice, adeca antistiile comunali, precum aretaramu mai susu in punctulu 6.) de buna voia si pentru scopu sublimu cesera comunelor bisericesci sute de jugere de pamentu: pana la noi in tiéra cu autorizarea solgabiraelor denéga comunelor nóstre bisericesci veri ce sucursu necesariu in trebile economice bisericesci.

Dovedi despre acést'a avemu destule a mana, si dintre multe càte amu fi in stare se le insirám, ne marginimu deocamdata numai la acea impregiurare dorerósa a atinge: cum organele politice la noi, — anume antisti'a comunala din *Egrisiu* comitatulu *Torontalului* protopresviteratulu *Banatu-Comlosiului* s'a incumetatu, a se ingerá in afacerile bisericesci si ocupandu sesiunea parochiala a dispune esarendarea ei in favorulu si pentru scopurile comunei politice!

Destufu cà din acestu actu ne-am potutu convinge invederatu: cum autoritatile politice din confiniulu militaruu ajutorau si contribuiau materialmente la prosperarea bisericeii nóstre ortodosse, — pana candu ceste lalte autoritati politice din contra ne impedeca intru ameliorarea starii materiali.

Dar se trecemu la *impactiunea*, efectuita in urmatoriulu modu:

1. Serbii ca majoritate precumpenitória remanu in posesiunea ambeloru edificie bisericesci, a edificiuului vechiu scolariu, a dóua sesiuni parochiale 225 jugere de pamentu si din capitalu 38257 fl. 55 cr v. a.

2. Romanii au se primésca de la serbi: Edificiulu celu nou de scóla cu unu etagiu cu totu realulu si a patr'a parte a recuisiteloru; din pamentu 75 de jugere: din capitalu 15,000 fl., un'a sesiune parochiala: a patra parte din materialulu de ziditu; dóue campane si o parte din ornamente.

Tóte aceste obiecte romanii le vor primí in posesiunea lor, indata ce se vor organisá ca comuna bisericésca romana de sine statatória, adeca dupa ce conformu despusetiuniloru statutulu organicu alu bisericeii nóstre, se vor intruní si constituí in sinodu. comitetu si epitropia parochiala; alegendu-si preotu si invetiatoriu romanu si devenindu apoi in fapta despartiti de catra Ierarchi'a serba si incorporati celei natiunale romane. —

In fine ambele cimiterie si in viitoriu se vor folosi in comunu de ambele parti.

(Va urmá.)

Despre Dumnedieu unulu adevăratu.

(Cuventare bisericăscă de Constantin Popoviciu, parocu și asesore consist.)

„Credu într'unulu Ddienu Tatalu, atotîitoriu, facatoriu ceriului și alu pământului, vedîteloru tuturor și a nevodițeloru.“

Omulu după ce si-a parasitu lăganulu și a venit la cunoștința de sine însuși, cugeta și se întreba, că de unde este, cine l'a zidit, în cine și prin cine vietinesce elu? — Cugetandu astfeliu, și privind elu totodata la puterile sale cele slabe, ajunge în urma a recunoșce, că elu singuru nu s'au pututu zidi pre sine, asiderea nici altu omu nu l'a pututu zidi, pentru că fie-carele omu, mai multu au mai puțin este slabu și supusu stricatiunei și retacirei, — prin urmare trebuie se recunoșca omulu că este o ființă atotputernică și nezidită, care l'au zidit pre densulu. — Acăsta ființă se numesce Ddienu. Asia vine omulu la cunoștința lui Ddienu, mai așteu

a) Prin privirea la sine însuși,

b) Prin privirea la lume, că deca vede omulu în lumea acăst'a lucruri atât de frumoșe și de maretie, cari tôte sunt în cea mai frumoșă, mai bună și mai minunată ordine, apoi este silitu se cunoșca, că numai o ființă atotpotentă și atotinteligentă au pututu se le face și se le puna în ordinea acăst'a. — Acăsta ființă o numimu Ddienu, și omulu vine la cunoștința de Dumnedieu prin privire la lucrurile lumii acăsteia.

c) Omulu vine la cunoștința de Dumnedieu și prin puterea cugetului său, și adică: Noi omeni de multe ori ne incredintăm, că deca facem bine sentim o plăcere în inimă noastră, era deca alunecandune facem ceva reu atunci sentim o neplăcere, o muștrare în inimă noastră. — Acea putere a inimei noastre care ne lauda, cându facem bine, și ne dogenește cându facem reu, se numesce cugetu, consciința. — Deci cugetulu laudandu-ne s'eu muștrandu-ne după cum facem bine ori reu, ne da de cunoscutu, cumca celu ce l'au pusu în noi este unu judecatoriu a tôte sciutoriu, prea santu și prea dreptu, carele ni va respalți după faptele noastre, — și acelu judecatoriu se numesce Dumnedieu; asia dara noi venim la cunoștința lui Dumnedieu și prin puterea cugetului său a consciinței noastre.

d) Mai departe ne incredintăm noi, cumca este Ddienu, din dorința noastră catra unu bunu, mai naltu de cum este lumea acăst'a; căci cine dintre noi n'a vedîutu anca de acei omeni în lumea acăst'a, cari de tôte au în prisosu, și totusi de la unu timpu îi cuprinde ôre-care desgustare de lumea acăst'a și dorescu unu bunu mai naltu notrecatoriu. — Asia Solomonu, regele Israelteniloru, avendu de tôte bunetatile lumii acăsteia, totusi au strigatu: „Desiertatiunea desiertatiuniloru, tôte sunt desiertatiune.“ — Acăsta dorința a inimei noastre este decî de buna s'ema în noi: inse cine pôte s'o implin'ca, deca nu o ființă, care este mai pre susu de lumea ast'a pământesca. O ființă ca aceea este o ființă atotu înaltă, și deapurarea vietuitoria, și pre acăsta ființă o numimu noi Dumnedieu.

Cumca Dumnedieu este, ne convingemu asia-dara din urmatoriele: 1. Din privire la noi insine; 2. din privire la lume, la frumseti'a și la ordinea lucrurilor din lumea acăst'a; 3. din puterea cugetului nostru, a consciinței noastre care ni da de cunoscutu, cumca trebuie se fie unu judecatoriu prea-dreptu, și a 4. din nisuinti'a noastră catra unu bunu mai naltu de cum este vietii'a ast'a pământesca.

Cumca Dumnedieu este, acăst'a au sciutu omeni dela începutulu lumii, de acăst'a s'au bucuratu și se bucura cei buni, și au tremuratu și tremura cei cufundati în foradelogi.

Biserică noastră marturisesce credința într'unu Dumnedieu, în urmatoriu chipu: „Credu într'unulu Dumnedieu, Tatalu atotîitoriu, facatoriu ceriului și alu pământului, vedîteloru tuturor și a nevodițeloru.“

Scriptologia.

Scriptologi'a este invetiarea scrierii și legerei (cetirei) deodată. În timpul de mai înainte se invetiă cetirea mai antaiu prin multe greutati, și numai după aceea, peste ani, scrierea. Multi prunci nici puteau ajunge, pana intr'acolo, se li se propuna și scrierea. Astadi se invetiă mai antaiu scrierea, apoi cetirea, ori amendoue deodată.

Pentru ca invetiatoriu se scia aretă dezvoltarea sunetelor (literelor), are se judece bine elu singuru, se se pregăt'esca de după metoda propusu si urmaritu în vre-o carte de metoda, fia aceea cartea, despre care tractaramu în nrii trecuti, fia a dlui J. Popescu încependu dela pag. 79., fia a dlui Z. Boiu, ori a altora în ramulu metodei scrise și edate. — Din una cetire a cartilor scolastice, precum și a vreunei carti de motodu, se nu cu-

gete invetiatoriu, că va puté tôte câte cetite tiené în minte, ci de multeori le va ceti, combină, și invetiă. Elu, — după cetirea cartii, — va combină cele ce are se propuna pe fiacare di, tôte și le va impartî în lectiuni. Cartea lui Stefanu Popu impartita în lectiuni cu unu metodu precisu, bine lamuritu, li va arată calea în tóta privinti'a. Invetiatoriu, care va stă numai de marturia în scôla, și nu va sci sterni atentiunea în prunci la obiectele propunende prin intuițiune în tóta di'a, prin întrebări și respunsuri, acel'a nu va sci desteptă facultatea cugetarii și a vorbirei în ei. — În anul antaiu va senti pôte invetiatoriu o greutate, dara de aci încolo metodu propunerii i va deveni totu mai usioru. — Se cere, ca toti pruncii începatori de invetiatu se fia de facia, ca se nu fia constrinsu de nou pentru unu doi a începe invetiarea.

După ce dara invetiatoriu a pregatitu pruncii, prin intuițiune la uneltele necesare de scrisu, după ce prin vorbire treptatu, îi-a desteptatu spre cele de invetiatu la scriere și la felu de linii trase, facandu-le și ei, va trece la dezvoltarea sunetelor în cuvinte, și diceri. — Metodu se urm'ca după carte. — Invetiatoriu nu va ingramadi obiectele de invetiatu de începatorii, ci mai bine: pucinu și bine, de câtu mai multu și reu. Deci înainte de a începe în a dou'a, a trei'a s. a. lectiune a invetiă mai departe dezvoltarea urmatoriu sunetu, totu deuna va repeti, — nu odata, — ci mai de multeori, sunetele, (literale) invetiate, se nu le uite pruncii.

Asia pentru dezvoltarea sunetului i (întregu) va aduce invetiatoriu câteva cuvinte de prunci pricepute, în cari se afla sunetul i, precum: înu (plant'a), mi (ad. mi-e, mi-este) frîgu, i (i-este) frîgu (lui, ei), ni, nini (cându aretămu ceva), ni (ni-este) bine, vi (vi-este) finu, hi, hîhi (la risu), i (hi) cându strigăm cuailor se m'erga (lat. i dela verb. eo), lînu, vînu, spînu, picu, finu, micu, spîcu, nimic', bine vine, din, pipirîgu, mititîcu, înelu, înimă. — Va face, ca și pruncii se mai dica unele din cele audite și se nimer'ca sunetul i; ér' deca n'ar nimeri, va întrebă pe prunci d. e. cu ce sorbescu ei laptele din blîdu? vor respunde: cu lingur'a, în care silaba se aude sunetul i? — pentru ce se îmbraca omul iern'a cu cogiocu? — pentru frîgu, aude-se sunetul i? și în care silaba? — ce capetăm din porcu? unu va dice unsore, carne, altul carnati, al treile clîsa, slenîna, sleina (seuleina) s. a. pana vor află sunetul i.

După asta dezvoltare 'lu va scrie pe tabla, tôte trasurile facandu-le după metodu, face apoi pe prunci se-lu scrie și ei cu degetul pe lavitia (banca), în aeru de după invetiatoriu, apoi pe tablet'a, tabel'a, (tabliti'a) loru, totu de după tactul invetiatoriu. — Ar'ca apoi inv. și face se afle și pruncii pe i tiparitu între literale miscatoric, la tablele de parete, și în abecedariul aflatoriu la unii prunci mai înaintati. — Apoi 'lu scriu pruncii pe tablele loru în scôla și pe acasa (neavendu unii prunci inca table, 'lu scriu cu degetul pe scamnia, în aeru, acasa cu unu batutiu în pulberu). — Pentru deprindere va spune inv. se rost'esca s pe acasa cuvinte audite în scôla cu sunetul i întregu pronunțiatu.

La dezvoltarea sunetului u, (întregu) aduce invetiatoriu cu graiul cuvinte cu acestu sunetu, și după unele spuse, face și pe prunci se afle și ei, în câtu potu. — pr. unu, nu, cum face vac'a? mu, nunu, punu, spunu, ducu, fugu, sugu, mucu, muru, (parete) suru, juru, nu furu, cu, cum, cucu, nucu, lucrû, bunu.

Inv. va aretă după metodu scrierea lui u, va spune distingerea între i și u, pruncii inca 'lu scriu, invetiatoriu va aretă și va face pe prunci se afle și ei pe u tiparitu între literale miscatoric, pe tablele de parete, și în carte. Se pofiescu ca aceste litere pentru prunci la începutu se fia câtu de mari facute, ca se li se dedeie ochii. Se cere și aceea, ca antai'a tabla parietaria, la cuvinte se n'aiba adaugatu pe u de diumetate, ori pucinu, ori nici câtu respunsu, asia nice pre i de aceste feluri. Numai în tablele urmatorie potu urmă aceste. — Pruncii se deprind întru scrierea lui u în scôla și pe acasa facandu 'lu mai de multeori, dara scriu pe i. După aceste se vor essercitâ a află cuvinte (dintre cele de susu) cu u și a le spune de a rostul. — Inv. pe calea intuițiunei va vorbi despre cuventul d. e. nucu, cucu.

Voindu a aretă dezvoltarea sunetului n, invetiatoriu va aduce, cuvinte în cari se afla n, dara cu i și u întregi, pr. înu, ni, unu, nu, nunu, nucu, — finu, vînu, (cându?) spînu, lînu, bine, — punu, spunu, tunu, sunu, prunu, pruncu, alanu. Va spune unele diceri cu unele de aceste cuvinte. Va aretă scrierea lui n, pruncii inca 'lu scriu pe tablete, pe lavitie, în aeru, cu degetul, câte unu la tabl'a mare cu cret'a. Inv. 'lu va arată, și pruncii 'lu afla în tipariu, va face inv. asemenea între n scrisu și cel tiparitu, va face distingere între n și u.

Acum'a va trece inv. la cetirea cu: i, u, n, a etandu-le modrul cetirei: i-n, n-i, ni-ni, u-n, n-u, nun. Pruncii vor scrie aceste în tipu de deprindere în scôla și acasa, și le aduce scrise:

in, ni, nini, un, nu, nun. Inv. va îndreptă smintele si va întrebă din ce se mai face camesi'a? din in', candu dicemu: ni, nini, un', nu, cine se dice nun?

Inv. va pronunția sunetul *n* intru cetire cu sunetul seu mutu, 'n, nu en; asia si urmatoriele consonante.

La dezvoltarea sunetului *m*, inv. insira cuvinte cu acestu sunetu, întrebându, cum face vac'a: mi, cum? mi multu (ad. mi-e, mi-este) multu, miru (mirare) mucu (la lumina), muru, mure, mare, lume, nime, mine (pre mine), moru, domnu, somnu, lemnu, genu, ghiemu, umedu. Va face diceri cu de aceste cuvinte. Va arătă scrierea lui *m*, asemenea si distingerea de *n*, pruncii inca 'lu scriu, 'lu aréta in tipariu, apoi cetescu cu elu punendu 'lu candu nainte de *i*, *u*, candu in urma, repetiescu cetirea si cu *n*. Va întrebă ce e aceea si cum se numesce, candu vér'a e sóro ferbinte si ne punemu sub pomu, arbore? e umbra, aici inca va dezvoltă sunetul *m*. Inv. mai scrie pe *m*, pruncii 'lu scriu de multeori, apoi pe *i*, *u*, *n*, dupa aceea vor scrie cuvinte pr. nu, mi, mai de multeori, scriu si pe cele dela *n*: in, ni, nini, un, nu, nun, avendu ei bucuria că știu atât'a scrie.

La dezvoltarea sunetului *r* va aduce inv. din rostu cuvinte cu acestu sunetu pr. iru (flastru), muru, suru, paru, raru, varu, caru, racu, moru, doru, rodu, loru, nu furu, juru, cornu, gura, ruga, cura, vere, carne, arma, mare, ara, erá, arama, arde, rasu, rosu. Cum face canele? hr, cum face ciór'a? cr, cr, aude-se sunetul *r*? mai face diceri cu unele dintre cuvintele ce lealte insirate si întreba despre sunetul *r*.

Inv. aréta scrierea lui *r*, si observéza de sunt atenti pruncii, ei inca 'lu scriu, aréta inv. pre *r* tiparitu, pruncii 'lu afla, cetescu cu *r* scrisu si tiparitu cu ajutoriulu lui *i*, *u*, scriu mai de multeori, pe *r* pana 'lu știu bine formá, apoi inv. ii întreba si îndreptă a scrie cuvinte statatorie din: *m n r* cu *i*, *u*, *e*, scriu in scóla si pe a casa mai de multeori *ir*, *mur*, *murmure* scriu apoi si de acele, ce invetiara la *n* pr. ni, nini, nu, un, nun, mi, nu.

Inv. va spune ce e muru, murmuru, iru, candu dicemu miru (ad. me miru) s. a. Dara despre *u* finalu nu vorbesce inca inv. si 'lu considera pentru incepetori pana aci de ne'trebuințiabilu in scriere, fiindu că nici se aude intru pronunțare; nu trebe pruncii de locu la inceputu se se ingreune cu alte felieri de *u* *i* de câtu numai cu cei cu sunetu întregu; candu va observá invetiariulu mai târziu, că pruncii au mai fundata cunoșcintia despre sunete, va aréta si alte felierimi de *i*, *u*.

Pentru dezvoltarea sunetului *v* inv. aduce cuvinte de a rostu pr. vi (vi-este) vinu, vine, venim veninu, vedemu, vrú, voi, vreme, (timpu) verme, vama, vadra, volbure, vorbescu. Inv. vorbesce in diceri cu unele si altele din ele, si face si pre prunci se faca si ei diceri îndreptându-i prin întrebări, pana vor ști, d. e. va dice omul bé apa, ce mai bé? vinu. s. a.

Inv. scrie pe *v*, pruncii facu asemone si scriu pe *v* mai de multeori, pana 'lu nimerescu bine, inv. aréta si pruncii afla pe *v* si in tipariu, facu asemenea între elu si cel scrisu, inv. ii manuce la cetirea lui *v* cu *i*, *u* precum in scrisu asia si in tipariu. Invetiariulu mai scrie pe *v*, pruncii asiderea, inv. îndreptă pruncii a aflá si a scrie cuvinte cu *v* pr. vin, vru, vrum (vruramu, am fi voitu) aceste sunt destule cu *v*, pruncii le scriu mai de multeori in scóla si pe acasa si se dedau a spune câteva diceri cu ele, pr. tatal meu bé vinu, dara nu multu, eu vinu din scóla, mam'a vrú face pane, noi vrumu merge la biserica, apoi se deprindu a scrie in scóla si pe acasa si cele ce scrisera la *n*, *m*, *v* pentru nentrupta deprindere se nu le seuite.

Voindu inv. a aréta dezvoltarea sunetului *c*, aduce nainte cuvinte pr. ieu (póna de crepatu lemnu) cu, cum, eucu, nucu, micu, macu, mucu, cum, (curgu), cure, cá, caru, care, carne, cocoru, cociu face: cococo, cornu, curte, cracu, creta, cruce, acru.

Inv. aréta scrierea lui *c* (spunendu la formarea fiacarei litere tóte menuntisiele trasurelor, facendu asemenea ori distingere între trasuri si litere); pruncii inca scriu pe *c* mai de multeori, apoi cetescu cu elu pe *i*, *u*, 'lu cauta si 'lu afla in tipariu, cetescu cu elu folosindu mai antaiu pe *c* dintre literele miscatórie, cetescu apoi pe tablele de parete, dupa aceea in abecedariu. Inv. mai aréta scrierea lui *c*, pruncii 'lu mai scriu, apoi combina cu cele invetiate mai de susu si scriu: ic, cu, cum, cuc, nuc, mic, muc, in scóla si pe acasa, dedandu-se din gura a spune si unele diceri cu ele, luandu si din cuvintele de mai susu invetiate si scrise pr. unu nucu micu, cu unu nunu, nunu micu. Aceste le potu si scrie, dara fara *u* finalu. Mai scriu: ni, nini, nu, nu, mur, murmur, ir, mir, vin, vru, vrum. Éca că pruncul ajungendu la *c*, scio totu multu scrie, si face diceri de a rostul.

Candu inv. invétia dezvoltarea sunetului *e*, aduce cuvinte pr. ne (pre noi) nene, mere, mure, cure, vere, mine, (pre mine) vine, nime, nimene, verme, vreme, mielul face: mee, au atragere

la invetiare. Mai face diceri cu unele din aceste cuvinte, pr. mere bune, mere dulci, mere acre, unu verme micu, me vede unu nunu, este vreme, s. a.

Inv. scrie pe *e*, pruncii 'lu scriu de cateva ori, inv. aréta in tipariu pe *e*, pruncii inca 'lu cauta si 'lu afla. Inv. cu ajutoriulu literelor miscatórie: *i*, *u*, *n*, *m*, *r*, *v*, *c*, face si ajutara se cetesca pruncii, cetescu pe tabl'a de parete, in carte, cetescu cu aceste litere scrise, si in multe tipuri prir invetiariulu situate apoi cetescu precum si ei singuri le punu in ordine, si éca asia se dezvoltă pruncii in scóla.

Apoi in tipu de deprindere scriu pruncii in scóla si pre acasa cuvinte ca cele de sus, pr. nene, mere, mur, mure vin, vine, venim, s. a. se dedau a face diceri spunendu-le de a rostul.

Pentru sunetul *o* va aduce cuvinte in cari se afla *o*, si se va nesui inv. a aflá de acele in câtu se póte cari stau numai din *o* si literele precedane, numai prin esceptiune de acele cuvinte in cari se afla sunete inca ne'nvetiate ad. de cari vor urmá mai târziu. Totu mai folositoriu e, déca pruncii audu totu numai sunete invetiate fiindu că audiulu si mintea loru e pregatita numai pentru acelea, pr. omu, no, noru, moru, cocu, cornu, vor, loru, cine face: cococo? prin esceptiune póte aduce si: pomu, domnu, somnu, porcu; face diceri, vorbindu pruncilor despre ele, si întrebându-i: din câte cuvinte stá cutare dicere pronunțata? cutare cuventu din ce sunete (litere) stá?

Inv. aréta scrierea lui *o*, pruncii inca 'lu scriu, 'lu aréta inv. in tipariu, pruncii 'lu afla de locu, cetescu cu elu in combinatiune cu sunantele invetiate in tipariu si scrisu. Ei scriu pe *o* mai de multeori, scriu cuvinte statatorie din sunetul *o*, ca cele de sus si din graiu facu diceri cu ele, mai scriu din cuvintele invetiate ce stau din sunetele precedane, totu mai tare accrescându-li cunoșcintia la întrebuințarea acelor sunete.

La invetiarea lui *a* va aduce cuvinte, in cari se afla acestu sunetu, pr. na, nan'a, mam'a, acu, c'a, cam, caru, care, racu, macu, varu, raru, arm'a, mare, vac'a, nor'a acru, macru, vam'a, ran'a, rar'a. Va spune diceri cu unele din ele, va cere, se spuna si pruncii, nesciundu ei, ii va introduce se afle unele altele.

Inv. aréta scrierea lui *a*, pruncii inca 'lu scriu, si 'lu scriu mai de multeori, inv. 'lu aréta in tipariu, pruncii 'lu afla, inv. ii manuce a ceti cu *a*, dara despre apostroful la 'a nu li vorbesce inca, pana nu ajunge la sunetele lui *a* intunecate (ă, â) ei dara vor scrie si vor ceti totu *a* curatu in cuvinte, pr. na, nana, mama, vaca, s. a. In tipu de deprindere vor scrie in scóla si pe acasa cuvinte cu *a* si vor mai repeti scriindu si din cuvintele statatorie din sunetele pana aici invetiate.

(Va urmá.)

Invetiariulu in raportu cu parintii copiiloru.

Succesulu invetiariului in scóla, liniscea sa, binele seu, depindu in mare parte din relatiunile sale catra parintii copiiloru. Nu trebe dar se negléga invetiariulu stabilirea bunelor reporturi, relatiuni, catra parinti, cari relatiuni pro de o parte se-i fie lui insu-si placute, éra pe de alt'a, so-lu ajute cu eficacitate in esecutarea misiunii sale. Elu este, din contra, detoriu se se silésca a dobonđi increderea parintiloru, chiaru cu sacrificiulu seu, dar fara a cede ceva din dreptulu seu. Spre a ajunge la acestu resultatu, i va fi de ajunsu, a se aréta baietiloru totu-de-un'a afabilu, sinceru si desinteresatu; astu-feliu se fie si catra parinti; elu se va redicá fórtu in stim'a loru, dandu probe de cea mai stricta imparțialitate, de cea mai perfecta ordine, de unu dovoțamentu absolutu catra tinerimea ce-i este conredita.

Déca vrodada se va vedé in necesitatea de a introduce ceva mesuri disciplinare extraordinari, atunci invetiariulu va incunoscutia pre parintii copiiloru, invitandu-i a i dá ajutoriulu loru spre a corige cutare sminta a copilului. Astu-felu, pre de o parte va pune si educatiunea domestica in armonia cu cea scolara, éra pe de alt'a isi va asigurá si buna-voienti'a parintiloru.

Unu invetiariulu.

Cum se se intemple rugatiunea in scóla?

Déca amu avé mai multa credintia, rugatiunea nóstra ar fi mai bine primita, déca am avé mai multa amóre catra Cristosu, rugatiunea nóstra ar fi mai eficace.

Acel'a care se róga astfelu, ya fi ascultat. In scólele nóstre, rugatiunea se face numai din buze, intr'unu modu mecanicu si fara nici o demnitate. Invetiariulu se fie cu bagare de séma ca copii in rugatiune se nu comita vre-o eróre. Nu este de ajunsu pentru densii, a recitá mecanicesce demanđi'a si sér'a câte-va rugatiuni, unele spre a incepe clas'a, si altele spre a o terminá, nu, ci rugatiunea se procéda din inim'a si din sufletulu copiiloru;

ca asia rugatiunea se fie spre naltierea spiritului si spre nobilitarea inimii. Unii copii cercetaza scol'a câte cinci, siese ani, si candu o parasescu, nu sciu anca a se ruga. Cum s'ar puté ore delaturá acestu reu? Asia cá invetiatoriulu trebuie se fie mai energetic, mai seriosu in acésta privintia; trebuie se dovedésca mai antaiu cá elu insu-si scia a se rugá cu pietate sincera; cá este adancu petrunsu de puterea rugatiunii, si se observe apoi si urmatóriele regule:

Se grigésca ca in timpul rugatiunii se fie o linisce perfecta in scóla: se nu se dica intr'unu modu mechanicu si cu o voce strigatória si monotona; invetiatoriulu trebuie se-i convinga in acelu momentu de inportantia si de santi'a faptului, si se pronuncie rugatiunea cu gravitate si cu manile la pieptu;

In fine invetiatoriulu va alege astfelu de invetiacei a dice rugatiunea, cari se distingu mai multu prin o buna purtare, desclinitu in fiecare di acelu invetiacele se incépa rugatiunea, carele in di'a aceea s'a portatu mai bine: spre a se constatá astfelu in fati'a tuturoru scolariloru cumca cei ce sunt mai buni in portare, aceia sunt cei mai vrednici de a vorbi cu Dummediei.

VARIETATI.

= *Necrologu.* Cu dorere vinu a vi face cunoscutu, cumca unu barbatu zelosu, unu nationalistu iubitoriu de progresu, unulu ce de trei diecene a lucratu neobositu pentru biserica si cultura, in 5. oct. v. a. c. in etate de 60 de ani, dupa unu morbu fórte scurtu, a repausatu in Domnulu. Acestu barbatu este Pavelu Ungurénu paroculu din Slatin'a (protopr. Ineului) la care in 7 a lunei c. s'au adunatu preotii si invetiatorii din juru, in numeru frumosu, si dimpreuna cu poporeni si i-dedera tributulu de recunoscintia. Acestia dupa tienerea parastasului pentru repausatulu, se adunara la sicriulu lui, pe mani preotiesci fuse dusu la biserica. Aici unu preotu, prin o cuventare bine nimerita, in care accentuá caracterulu si poterea preotiesca, i cerú remasu bunu dela toti. In cimenteriu fu asediatu langa soci'a sa, carea nu de multu a repausatu, si cu care a petrecutu viétia liniscita pana in fine. Remasera in doliu fratele repausatulu, preotulu din Monésa Teodoru, nepotii si toti cunoscutii, Elu s'a inmormmentatu, dar suvenirea remane in inim'a nóstra nestersa. Fie-i tierin'a usiór'a si memori'a binecuventata!

Unu preotu din cei de facia.

= „Patri'a”, cea din Pest'a, gazet'a consortiului, a repausatu.

= Pentru gimnasiulu romanu din Bradu, pana acum'a au incursu preste totu la 2300 fl. („Albin'a“)

= Mai nou pentru instructiunea si educatiunea publica din Romani'a. Audimu cá ministeriulu se ocupa de unu proiectu de lege, prin care indeplinesce tóte lacunele si suprime tóte despusetiunile yitióse din legea instructiunei, astu-feliu ca instructiunea si educatiunea publica din Romani'a, se nu mai fie o specula spurcata a strainiloru. („Auror'a Craiovei.“)

1-3

CONCURSU.

Langa veteranulu parochu Josifu Popoviciu din opidulu Petrisiu, — cottulu Aradu si Protopresv. Totvaradiei, — se poftesce unu capelanu, pe langa emolumentele: $\frac{1}{4}$. sesiune de pamentu estravilanu, stola indatinata si birulu dela 60 de case.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a-si trimitte recursurile, instruate conformu Statutulu organicu, pana in 24. Octovre v. a. c. catra Dlu protopresv. Josifu Belesiu in Totvaradia.

Petrisiu 6. Octovre, 1872.

Comitetulu parochialu. In contielegere cu Dlu protopopu:

Josifu Belesiu m. p.

Edictu.

Ilie Sanzeiana nascutu din Siclou, carele nainte de acésta cu 14. ani, si 'a parasitu pe legiuit'a sa sotia Oana Sucigana din Chitighazu fara a se sci cá unde se afla séu cá ore mai traiesce; — prin acést'a e provocatu, ca in terminu de unu anu si o diua dela publicarea acestui edictu intru acésta foie, se se presentedie nainte scaunulu protopopescu alu Chisineului cáci la din contra, caus'a divortiala redicata de catra amintit'a sa sotia, si in absentia lui, se va decide in sensulu canóneloru santei nóstre bisereci.

Chitighazu (Kétegyháza) in 4. Octomvrie 1872.

Scaunulu protopopescu alu Chisineului:

Petru Chirilescu

protopresviteru.

3-3

CONCURSU.

In urmare inaltei ordinatiuni consistoriale din 24: Augustu a. c. Nr 1166. B. prin acést'a se escrie Concursu pentru parochi'a remasa veduva de dupa reposatulu preotu Moisa Gradinariu din Seceanu.

Emolumintele anuali ale acestei parochii sunt: 30 jugere de pamentu, stol'a dela 200 de casi, si 50 chible de grâu incassabili.

Doritorii de a ocupá acést'a parochie sunt avisati a substerne recursurile lor, prevediute cu testimoniu despre 8 clase gimnasiale absolute si cu testimoniu de cualificatiune, si adresande catra sinodulu parochialu, pana in 26. Octovre a. c. districtualulu D. protopresviteru a Temesiorii Meletiu Dreghiciu; avendu apoi alegerea a se tiené in 29 septembre a. c. Seceanu in 19 Septemvrie 1872.

Comitetulu parochialu cu scirea si invoirea mea:

3-3

Mel. Dreghiciu m. p.

Pot. Timis.

CONCURSU

Langa parochulu Atanasie Popoviciu din Berechii, Comitat. Aradului protopresbit: Chisineului, se poftesce unu Capelanu cu dotatiune anuala: biru cate o vica de cucuruzu, si stolele indatinate dela 76. de case, — pamentu aratoriu estravilanu de 5. sinice de semantura, si in proportiune compe-tintia de fenatie mestecata cu smida.

Voitorii de a ocupá acestu postu de Capelanu, suntu avisati recoursele lor instruite in sensulu Statulu Oroanicu, si adresate catra Comitetulu parochiale din Berechii, pana 1 Noemvre st. v. a. c. ale subterne la subscrisulu in Chitighazu (Kétegyháza)

Chitighazu 4. Octomvrie 1872.

Din incredintiarea Comitetulu parochiale:

3-3

Petru Chirilescu,

protopresviteru Chisineului.

CONCURSU.

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu din comun'a S.-Carandu, comitatulu Bihoru, protopresviteratulu Beliului. Emolumintele sunt: 44 fl. v. a. 6 chibele grâu, 6 cucuruzu, dela tóta cas'a o portie de fenu, 6 holde de pamentu aratoriu, gradina pentru legumi, si 8 stangeni de lemne.

Doritorii de a ocupá acestu postu, — sunt avisati a-si trimitte recursurile cu documintele despre absolvarea preparandiei la inspectorulu sub scrisu in S.-Carandu pana in 23. octobre, v. éra in 24. octobre v. se va tiené alegerea.

Comitetulu parochialu, in contielegere cu mine:

3-3

Josifu Marchisiu,

inspectoru cerc. de scóle.

CONCURSU.

Pentru vacant'a parochia Aciutia. — indiestrata cu emolumintele anuali: Casa parochiala cu gradina in marime de 2 jugere, 8 jugere pamentu aratoriu, biru dela 115 case, si stótele indatinate pena in 29. octobre a. c. candu se va tiené si alegerea.

Doritorii de a ocupá acésta parochia sunt avisati recursurile lor, prevediute conformu statutulu organicu, si adresate comitetulu parochialu a le trimitte dlui protopresviteru tractualu alu Halmagiulu Joanu Groza in Halmagiu.

Aciutiu, 18. septembre 1872.

Comitetulu parochialu, cu scirea si invoirea mea

3-3

Joanu Groza,

protop. Halmagiului.

CONCURSU.

In urmare decisiunei consistoriale din Oradea-Mare de dto 14. Februar nr. 94. B. devenindu parochi'a din Verasieni vacanta (protopopiatulu Papmezeului) si la alegerea prima ne potendu-se efeptuí alegerea tienuta si publicata in foi'a Albina — se escrie alegere nóa pe 15. octobre. s. v. — pe langa emolumintele urmatórie: pamentu parochialu de 16 cubule, tóta cas'a una di de lucru, stótele indatinate, si gradina parochiala de unu cubulu. —

Doritorii de a fi alesi, pe di'a sus pusa au de a se presentá — si in sensulu ordinatiunei ven. consistoriu oradanu de dto 8. Juniu nro 398. B. numai barbati de o calificatiune mai buna vor fi candidati. —

Verasieni, 26. septembre 1872.

Comitetulu parochialu, in contielegere cu mine:

3-3

Elia Moga,

adm. protopopascu.